

Spis treści

Podziękowania.....	ix	
Wstęp	xi	
1 Wprowadzenie	1	
Jak korzystać z tego podręcznika.....	2	
Rozdzielić czy połączyć?.....	2	
Lista potrzebnych części.....	4	
Dzień z życia.....	6	
Laboratorium—Ruch w XXI wieku	10	
2 Esencja ruchu	13	
Podstawy ruchu	14	
Kinezjologia	14	
Statyka i dynamika.....	14	
Kinetyka i kinematyka	15	
Ruchomość, stabilność, równowaga i koordynacja....	15	
Ruchy równoczesne i sekwencyjne	16	
Wzorce ruchowe i łańcuchy kinetyczne	17	
Proporcja, symetria i kompensacja	18	
Pytania	19	
3 Tkanka łączna, Część 1	21	
Wszechobecna tkanka	22	
Tkanka łączna	22	
Recepta na tkankę łączną	22	
Komórki	23	
Macierz pozakomórkowa	23	
Laboratorium—Wycieczka po delikatesach	25	
Właściwości tkanek miękkich	26	
Rozciągliwość	26	
Elastyczność	26	
Plastyczność	26	
Odkształcanie	26	
Tiksotropia	27	
Wytrzymałość na rozciąganie	27	
Efekt piezoelektryczny	28	
Koloidalność	28	
Rodzaje tkanki łącznej	29	
Podział strukturalny	29	
Podział funkcjonalny	30	
Sieć naprężeń.....	31	
Podział tkanki łącznej	32	
Pytania	33	
4 Tkanka łączna, Część 2	35	
Kości.....	36	
Rodzaje kości	36	
Funkcja kości	36	
Zbudujmy kość	37	
Struktura kości	37	
Przepis na kość	37	
Główne elementy kości	38	
Laboratorium—Prawo Wolffa	38	
Laboratorium—Skompresowane?	39	
Chrząstka.....	40	
Tkanki powięziowe	41	
Powieź właściwa.....	42	
Powieź głęboka	42	
Opakowanie mięśni	43	
Przegrody międzymięśniowe.....	43	
Rozcięgna	43	
Błony między kostne	43	
Troczki.....	43	
Torebki stawowe	43	
Więzadła i ścięgna	44	
Inne rodzaje powięzi	45	
Wszystko razem	46	
Kości, powięzi i cała reszta	46	
Funkcje sieci powięzi	46	
Słonecznik, płyn i Ty	47	
Laboratorium—Lokalne, globalne, wewn. i zewnętrzne ...	49	
Laboratorium—Kolagen: zapotrzebowanie, oczyszczanie	50	
Pytania.....	51	
5 Stawy, Część 1	53	
Płaszczyzny i osie ruchu	54	
Pozycja anatomiczna.....	54	
Płaszczyzny	54	
Osie ruchu	56	
Ruchy ciała	57	
Kark	57	
Kręgosłup i klatka piersiowa.....	57	
Żebra/klatka piersiowa.....	58	
Łopatka.....	58	
Bark	59	
Łokieć i przedramię	60	
Nadgarstek	60	
Kciuk	60	

Palce.....	61
Żuchwa.....	61
Miednica.....	61
Biodro.....	62
Kolano	62
Staw skokowy, stopa i palce	62
Stawy	63
Rodzaje stawów	63
Struktura stawów.....	63
Stawy włókniste	64
Stawy chrząstkowe	65
Stawy maziowe.....	65
Budujemy staw maziowy	66
Rodzaje stawów maziowych	69
Zawiasowy.....	69
Obrotowy.....	69
Eliptyczny.....	69
Siodełkowy	70
Kulisty	70
Płaski	70
Funkcje stawów.....	71
Ruchomość i stabilność stawów.....	72
Klasyfikacja stawów.....	73
Pytania	74

6 Stawy, Część 2 75

Zakres ruchu	76
Czynny i bierny zakres ruchu.....	77
Nadruchomość i ograniczenia ruchomości.....	79
Czucie końcowe.....	80
Rodzaje ruchu w stawach	82
Zamknięty i otwarty łańcuch kinematyczny	85
Reguła wklęsłości-wypukłości	86
Położenie powierzchni stawowych.....	87
Sily używane w mobilizacji stawów	88
Zgięcia i skręcenia	89
Pytania	90

7 Mięśnie, Część 1 91

Tkanka mięśniowa.....	92
Rodzaje tkanki mięśniowej	92
Mięśnie i powięź—prawdziwa historia	93
Funkcja	94
Komponenty mięśni szkieletowych.....	96
Zbudujmy mięsień	98
Budujemy sarkomer.....	98
Grube i cienkie filamenty.....	99
Mechanizm ślizgowy	99
Cykł skurczu	100

Miofibryle i włókna mięśniowe	101
Potrzebni hydraulicy i elektrycy	102
Opakowanie	102
Funkcja tkanki mięśniowej	103
Właściwości tkanki mięśniowej.....	104
Pytania	105

8 Mięśnie, Część 2 107

Kształt i budowamięśni	108
Struktura.....	108
Przykładymięśni równoległych.....	108
Przykładymięśni pierzastych.....	108
Brzuścierównoległy.....	109
Brzuścierierzaste	109
Porównanie działania	110
Zawody	111
Programowaniemięśnia.....	112
Jednostki motoryczne.....	112
Wszystko albo nic	112
Ilość unerwienia	113
Jakdużo i jak szybko?	113
Rekrutacja włókien mięśniowych	113
Sumowanie fali	114
Rodzajekurczliwychwłókien	115
Trzy typy.....	115
Proporcje?	116
Rodzajeskurczu	117
Koncentryczny	117
Ekscentryczny	117
Izometryczny	118
Działanie odwrotne	119
Brzuszki.....	120
Kończyny	120
<i>Laboratorium—Sztywność, skrócenie i wydłużenie .....</i>	121
Nierównowaga międzymięśniami i powięziami	121
Sztywność	121
Skrócenie	122
Wydłużenie	122
Pytania.....	123

9 Mięśnie, Część 3 125

Rolamięśni	126
Mięśnie nie działają pojedynczo	128
Czynniki wpływające na rolęmięśni	130
<i>Laboratorium—Niewydolność pasywna i aktywna .....</i>	132
<i>Laboratorium—Brzuszki bez m. lędźwiowego .....</i>	133
<i>Laboratorium—Dodatkowe działaniemięśni .....</i>	133
Mięśnie toniczne i fazowe	134
Toniczne (posturalne)	134

Fazowe	135	Hamowanie zwrotne i inne odruchy	164
X oznacza miejsce.....	135	Gumka na patyku	164
Długość i prędkość	137	<i>Laboratorium—Tonus mięśniowy.....</i>	165
Siła i długość.....	137	<i>Laboratorium—Równowaga ponad wszystko .....</i>	165
Siła i prędkość	138	<i>Laboratorium—Odruchy.....</i>	165
Pytania	139	Praktyka	166
10 Nerwy, Część 1	141	Układ nerwowo-mięśniowy w działaniu	166
Nerwy i mięśnie—dynamiczny duet.....	142	Propriocepcyjna (nie)dokładność	166
Ośrodkowy układ nerwowy	143	Nakręcony dźwigacz	167
Obwodowy układ nerwowy	144	Korzystanie z właściwości tkanki mięśniowej	167
Zbudujmy neuron	145	Rozciąganie	168
Części neuronu	145	Używanie odruchu rozciągania	169
Funkcje	145	Rozluźnij narządy ścięgniste Golgiego	169
Klasyfikacja	145	Poizometryczna relaksacja mięśni	170
Synapsa.....	146	<i>Laboratorium—Dziecko i wzorce .....</i>	171
Od neuronu do nerwu	146	<i>Laboratorium—Zabawa w drzwiach.....</i>	171
Opakowanie	146	Pytania.....	172
Nerwy obwodowe	147		
Nerwy czaszkowe	147		
Sploty i dystrybucja unerwienia w kończynach	149		
Splot szyjny	149		
Splot ramienny	149		
Nerw pachowy	150		
Nerw mięśniowo-skórnny (C5–C7)	150		
Nerw promieniowy (C5–T1)	150		
Nerw pośrodkowy (C6–T1)	151		
Nerw łokciowy (C8, T1)	151		
Splot lędźwiowy	152		
Splot krzyżowy.....	152		
Nerw udowy (L2–L4)	152		
Nerw zasłonowy (L2–L4)	153		
Nerw kulszowy(L4–S3)	153		
Nerw piszczelowy (L4–S3).....	154		
Nerw strzałkowy wspólny (L4–S2)	154		
Pytania	155		
11 Nerwy, Część 2	157		
Ruszamy.....	158		
Propriocepcja i funkcja mięśni.....	158		
Czujniki i pętle sprzężeń zwrotnych	159		
Wrzecionka mięśniowe.....	159		
Wrażliwość.....	159		
Odruch rozciągania	160		
Narządy ścięgniste Golgiego	161		
Podnoszenie ciężkiego pudła	162		
Kula	162		
Ciałka Paciniego i Ruffiniego	163		
Nie mogę się skrócić, jeśli ty się nie wydłużysz	164		
12 Biomechanika, Część 1	173		
Podstawy biomechaniki	174		
Statyka i dynamika.....	174		
Osteokinematyka i artrokinematyka	174		
Kinetyka i kinematyka.....	174		
Siła	175		
Bezwładność i masa	175		
Moment obrotowy.....	175		
Wektor.....	176		
Tarcie	176		
Prędkość i pęd	176		
Grawitacja	177		
Z grawitacją, przeciw i w poprzek	177		
Zasady dynamiki Newtona	178		
Pierwsza—Zasada bezwładności	178		
Druga—Zasada przyśpieszenia.....	179		
Trzecia—Zasada akcji i reakcji	180		
Siła	182		
Siła i wektory	182		
Siła liniowa	183		
Siła równoległa	183		
Siły współbieżne i wypadkowe	184		
Moment obrotowy	185		
Pytania.....	188		
13 Biomechanika, Część 2	189		
Dźwignie	190		
Klasa pierwsza	191		
Klasa druga	192		
Klasa trzecia	193		
<i>Laboratorium—Dźwignia dwa w jednym .....</i>	195		

<i>Laboratorium—Wszystko w Twojej dloni</i>	195
Stabilność	196
Równowaga	198
Czynniki równowagi	199
Zasady stabilności	200
Pytania	202

14 Postawa

203

Postawa i chód	204
Dwa wielkie wyzwania	204
Postawa	204
Chód	205
Pozycja wyprostowana	206
Jak utrzymać w tej pozycji ciało?	206
<i>Laboratorium—Położenie głowy</i>	208
<i>Laboratorium—Właściwa postawa</i>	208
Rola tkanek miękkich w utrzymywaniu postawy	209
Rdzeń mięśniowo-powięziowy	210
Podpór posturalny	212
Dysfunkcje stabilności i wzorce bólowe	213
Zaburzenia posturalne	214
Plecy okrągłe-wkleśle	214
Plecy okrągłe	214
Plecy wkleśle	215
Skolioza	215
Kręcz szyi	215
Plecy płaskie	216
Inne częste zaburzenia posturalne	217
Głowa wysunięta do przodu	217
Zaokrąglone barki	217
Uniesione barki	217
Elementy posturalne kończyny dolnej	218
Hiperpronacja	218
Kolana koślawe i szpotawne	219
<i>Laboratorium—Siedzenie, skłony i leżenie</i>	220
Pytania	224

15 Chód

225

Chód	226
Krok po kroku	226
Podpór i przenoszenie	227
Faza podporu	228
Faza przenoszenia	229
Biodra	230
<i>Laboratorium—Inne czynniki</i>	231
Parametry przestrzenne	231
Częstość kroków	231
Rotacje tułowia i naprzemienne ruchy kończyn	231
Działanie mięśni w trakcie chodu	232
<i>Laboratorium—Meble i ubrania</i>	234
Zaburzenia chodu	238
Osłabienie mięśniowe/paraliż	238
Ograniczenia zakresu ruchu w stawach	240
Czynniki neurologiczne	241
Rozpoznawanie postury oraz wzorca chodu	242
Ocena postury i wzorca posturalnego	242
Dzień z życia. Część 2	246
Pytania	250

Indeks i dodatki

251

Zakres ruchu w stawach	253
Słowniczek	254
<i>Laboratorium—dwa wiadra, dwa mięśnie czworoboczne lędźwi i jeden kręgosłup</i>	260
<i>Laboratorium—Posturalny rozwój kręgosłupa</i>	260
<i>Laboratorium—Dziecko + fotelik = rdzeń</i>	260
<i>Laboratorium—Przepona</i>	261
<i>Laboratorium—Headbang</i>	261
<i>Stać czy siedzieć?—Dylemat m. lędźwiowego</i>	262
<i>Piśmiennictwo</i>	263
Indeks	264